

1) Ὁ μὴ προσκυνούμενος ἢ ὁ μὴ προσκυνηθεὶς σύνηθ. : Δὲν ἀφίνει εἰκόνα γὰρ εἰκόνα ἀπροσκύνητη σύνηθ. || Παροιμ. Ἀπροσκύνιγος ἅγιος θαυματουργὸς δὲν εἶναι Λεξ. Δημητρ.

2) Ὁ μὴ προσκυνῶν τὰς ἀγίας εἰκόνας, ἀσεβὴς Λεξ. Δημητρ. 3) Ὁ μὴ δηλώσας ὑποταγὴν εἰς τινα σύνηθ. : Ὅλοι προσκύνησαν τὸν Τοῦρκο μ' αὐτὸς ἔμεινε ἀπροσκύνητος. Κλέφτες ἀπροσκύνητοι (κλέφτες = οἱ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀνυπότακτοι καὶ ὀρεσίβιοι ἀντάρται) σύνηθ.

ἀπροσπέραστος ἐπίθ. πολλαχ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *προσπεραστός <προσπερνῶ.

Ἐκεῖνος τὸν ὅποιον δὲν δύναται τις νὰ προσπεράσῃ, νὰ περάσῃ : Ὁ δεῖνα εἶναι ἀπροσπέραστος 'ς τὸ τρέξιμο. Ἄλογο ἀπροσπέραστο.

ἀπροστάτευτος ἐπίθ. κοιν.

Τὸ μεταγν. ἐπίθ. ἀπροστιάτευτος.

Ὁ μὴ ἔχων προστασίαν, ὁ μὴ προστατευόμενος παρὰ τινος : Ἀπροστάτευτη γυναῖκα. Πέθανε καὶ ἄφησε ὄγδ' ἀρφανά μικρὰ καὶ ἀπροστάτευτα.

ἀπρόσταχτος ἐπίθ. σύνηθ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *προσταχτός <προστιάζω.

Ὁ μὴ λαβὼν προσταγὴν τινα : Ἀπρόσταχτος πῆγε καὶ τό'καμε. Συνών. ἀδιάταχτος 4.

ἀπροστήλαστος ἐπίθ. Ἡπ. ἀπροστήλυστος Ἡπ. ἀπροστήλυστος Ἡπ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *προστηλαστός <προστιάζω, παρ' ὃ καὶ προστηλιάζω.

Ὁ μὴ θηλάσας, ἐπὶ ἐριφίων καὶ ἀμνῶν. Συνών. ἀπροβύζαστος.

ἀπροσύνυστος ἐπίθ. Ἡπ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *προσυνυστός <προσυνιάζω.

Ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ ὁποῖου δὲν προσηρμόσθη τὸ ὕνιον, ἐπὶ ἀρότρου : Ἀπροσύνυστο ἀλέτρι.

ἀπροσώρευτος ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ. Οἶν.) ἀπροσέρευτος Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *προσώρευτός <προσώρεύω. Ὁ τύπ. ἀπροσέρευτος ἔχει τὸ εἶναι τοῦ τύπ. σερεύω παρὰ τὸ σωρεύω.

1) Ὁ μὴ σεσωρευμένος Πόντ. (Σάντ.) 2) Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἀνέσυρε τὰ κράσπεδα τῶν ἐνδυμάτων του διερχόμενος λασπῶδες μέρος Πόντ. (Κερασ. Οἶν.)

ἀπροφάσιστα ἐπίρρ. λόγ. πολλαχ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀπροφάσιστος. Ἡ λ. παρὰ Σομ.

Χωρὶς πρόφασιν : Νὰ τὸ κάμης ἀπροφάσιστα. Νὰ πᾶς ἐκεῖ ποῦ σοῦ λέω ἀπροφάσιστα.

ἀπροφάσιστος ἐπίθ. λόγ. πολλαχ. καὶ Πόντ. (Οἶν.)

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἀπροφάσιστος.

Ὁ ἀνευ προφάσεων, ὁ μὴ προφασιζόμενος.

ἀπρόφερτος ἐπίθ. λόγ. σύνηθ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *προφερτός <προφέρω.

Ἐκεῖνος τὸν ὅποιον δὲν δύναται τις νὰ προφέρῃ : Ἀπρόφερτη λέξι.

ἀπροφτασιὰ ἡ, Ἡπ. ἀπροφτασιὰ Ἡπ. — Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀπρόφταστος. Διὰ τὸν τύπ. ἀπροφτασιὰ ἰδ. ἀ- στερητ. 1 β.

1) Τὸ νὰ μὴ προφθάσῃ τις κάπου Ἡπ. : Φρ. Ἀπροφτασιὰ! (ποῦ νὰ μὴ προφθάσῃ! Ἀρά. Συνών. φρ. ποῦ νὰ μὴ σώσῃ! ποῦ νὰ μὴ φτάσῃ!) 2) Ἡ περὶ τὴν καθ' ἡμέραν ἐργασίαν ἐξ ὀκνηρίας καθυστέρησις ἔργου τινὸς Λεξ. Δημητρ. : Ἀπὸ τὴν ἀπροφτασιὰ της εἶναι πάντ' ἀσυγύριστο τὸ σπῖτι της.

ἀπρόφταστος ἐπίθ. πολλαχ. καὶ Πόντ. (Κερασ. κ.ά.) ἀπρόφταστους Ἡπ. (Ζαγόρ.) ἀμπρόφταγος πολλαχ. ἀναπρόφταγος Γ'Αθάν. Δέκα ἔρωτ. 176 ἀνεπρόφταστος Ἡπ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *προφταστός <προφτάνω. Περὶ τοῦ τύπ. ἀμπρόφταγος πβ. ΙΚακριδ. ἐν Ἀθηνᾷ 38 (1926) 204.

1) Ἐκεῖνος τὸν ὅποιον δὲν δύναται τις νὰ προφθάσῃ πολλαχ. καὶ Πόντ. (Κερασ. κ.ά.) : Εἶναι ἀπρόφταστος 'ς τὴ δουλειά. Ἡ γυναῖκα του εἶναι ἀπρόφταστη 'ς τὰ λοῦσα πολλαχ. Ὁ γιὸς μας πρὸς μεγάλωσε, τρέχει 'ς τὰ δεκαπέντε κ' εἶναι ἀπρόφταστος Γ'Βλαχογιάνν. Μεγάλ. χρόν. 36. Ἐτρεξαν ἀποπί' αὐτοῦ, ἅμην ἐκεῖνοι τὰρᾷ ἔφυγαν ἀπρόφταστοι (ἔτρεξαν κατόπιν των, ἀλλ' ἐκεῖνοι τάχιστα ἔφυγον χωρὶς νὰ τοὺς προφθάσουν) Κερασ. Συνών. ἀκατάφταστος 2, ἀσύφταστος. β) Ἐκεῖνος τὸν ὅποιον δὲν προφθάνει τις νὰ σώσῃ Λεξ. Δημητρ. : Κολυμπῶντας μούδιασε καὶ πνίγηκε ἀπρόφταστος. 2) Ὁ μὴ προφθάσας νὰ μεγαλώσῃ εἰς ἡλικίαν, ἄωρος Ἡπ. (Ζαγόρ. κ.ά.) Πελοπ. (Βούρβουρ. Λακων.) Πόντ. (Κερασ. κ.ά.) κ.ά. — Γ'Βλαχογιάνν. Μεγάλ. χρόν. 14 : Ὁ τὴ φωτιά θὰ πῆξῃ ἢ γνῶσι του καὶ τὴν παλληκαριά του ποῦ 'ναι ἀπρόφταστη θὰ τὴ στομώσῃ ἢ προᾶξῃ Γ'Βλαχογιάνν. ἐνθ' ἄν. || Φρ. Τ' ἀπρόφταστό μου! (τὸ προσφιλὲς τέκνον μου τὸ προώρως ἀποθανόν!) Ἡπ. Πολλαχοῦ εἰς ἀρατικὰς φρ. : Ἀ βρέ, ἀπρόφταστο! (ἐπὶ παιδίων. ποῦ νὰ ἀποθάνῃς πρὶν ἐνηλικιωθῇς!) Λακων. Ἀχ! ἀμπρόφταγο! Βούρβουρ. Ποῦ εἶσι, μονρ', ἀπρόφταστου! Ζαγόρ. Ἀχαρε καὶ ἀπρόφταστε! Κερασ. 3) Οὐς, τὸ μέρος ὅπου εἶθε νὰ μὴ δύναται τις νὰ προφθάσῃ τινὰ Γ'Αθάν. ἐνθ' ἄν. : Φρ. Ὁ τ' ἀνασύφταγα καὶ 'ς τ' ἀναπρόφταγα! (ἀρά).

ἀπροφυλαξιά ἡ, ἐνιαχ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ οὐς. προφύλαξι. Διὰ τὸν σχηματισμὸν ἰδ. ἀ- στερητ. 1 β.

Ἐλλειψις προφυλάξεως.

ἀπροφύλαχτα ἐπίρρ. λόγ. σύνηθ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀπροφύλαχτος.

Χωρὶς προφύλαξιν.

ἀπροφύλαχτος ἐπίθ. λόγ. σύνηθ. ἀπροφύλαχτους βόρ. ἰδιώμ.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. ἀπροφύλακτος.

1) Ὁ μὴ προφυλαττόμενος, ὁ μὴ λαμβάνων προφυλακτικὰ μέσα λόγ. σύνηθ. : Ἦσαν ἀπροφύλαχτος καὶ τὸν βρῆκε ἡ σφαῖρα. Κάθισα ἔξω ἀπροφύλαχτος καὶ κοῦωσα.

2) Ὁ μὴ φυλαττόμενος, ὁ μὴ ἔχων πρὸς προφύλαξιν φράκτην, περίβολον, ἐπὶ ἀκινήτων, κήπων, ἀμπελώνων κττ. : Ἀπροφύλαχτο ἀμπέλι - σπῖτι - περβόλι.

ἀπροχώρητο τό, λόγ. σύνηθ.

Ἐκ τοῦ μεσν. ἐπιθ. ἀπροχώρητος.

Σημεῖον πέραν τοῦ ὁποῖου δὲν δύναται τις νὰ προχωρήσῃ : Ἡ ἀκρίβεια ἔφτασε 'ς τ' ἀπροχώρητο. Εἴχαμε φτάσει 'ς τ' ἀπροχώρητο κ' ἔπρεπε νὰ γίνῃ μιὰ ἀλλαγὴ.

ἀπτάλης ἐπίθ. Λεξ. Δημητρ. ἀπτάλ'ς Θάσ. Ἰμβρ. ἀπτάλ'ς Μακεδ. (Βλάστ.) Πόντ. (Σάντ.) ἀπτάλης Λεξ. Δημητρ. ἄβδαλος Πελοπ. (Κλουτσιοχ. Συγκά Κορινθ.) Ἐκ τοῦ Τουρκ. *aptal*.

1) Ἀνόητος, μωρός Πόντ. (Σάντ.) — Λεξ. Δημητρ. Συνών. *μπουνταλᾶς*. β) Ἐπιπόλαιος, φλύαρος Πελοπν. (Κλουτσιοχ. Συγκά Κορινθ.): Ἀβδαλος ἄντρας Κλουτσιοχ. Ἀβδαλη γυναῖκα αὐτόθ. 2) Ἀτημέλητος, ρακένδυτος Θάσ. Ἰμβρ. Μακεδ. (Βλάστ.) Πελοπν. (Συγκά Κορινθ.): Σὰν ἀπτάλ'ς γυρνᾷς μέσ' 'ς τ' δρόμ' ('ς τοὺς δρόμους) Θάσ.

ἀπταλωτός ἐπίθ. Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀπτάλης καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ωτός.

Ὁ ὀλίγον ἀνόητος, μωρός: Ἀτὸς ὀλίγον ἀπταλωτός ἐν, μ' ἀκούς ντὸ λέει (μὴν ἀκούς τί λέγει).

ἄπτου προστ. λόγ. σύννηθ.

Προστ. τοῦ ἀρχ. ρ. ἄπτομαι.

1) Ἐγγίξε, ψαῦε λόγ. σύννηθ.: Φρ. Εἶναι μὴ μοῦ ἄπτου αὐτός (εἶναι λίαν εὐθιχτος). Συνών. *μυιγιάγγιχτος*. 2) Ὑπὸ τὸν τύπον μὴ μοῦ ἄπτου τὸ φυτὸν μιμηλὴ ἢ αἰδήμων (*mimosa pudica*) τῆς τάξεως τῶν ἐλλοβοκάρπων.

ἀπύλωτος ἐπίθ. πολλαχ. καὶ Καπ. (Σινασσ.) ἀπύλουτους πολλαχ. βορ. ἰδιωμ.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἀπύλωτος.

1) Ὁ στερούμενος φραγμοῦ, ἐπὶ τοῦ στόματος ἀνθρώπων ἀθυροστόμων ἢ κακολόγων πολλαχ. καὶ Καπ. (Σινασσ.): Τῇ μπλεκάρωσα τσαί τ' μαλλιόξανα γιὰ νὰ τ'ν κάμουν 'γὼ νὰ κλείσ' τ' ἀπύλωτο στόμα τ'ς (μπλεκάρωσα = ὤρπαξα) Σκῦρ. || Φρ. Αὐτὴ ἔχει ἢ εἶν' ἀπύλωτο στόμα. (εἶναι φλύαρος ἢ κακολόγος). Στόμα ἀπύλωτο (συνών. τῇ προηγούμενῃ. Συνών. φρ. στόμα ἀβούλλωτο, δι' ἣν ἰδ. ἀβούλλωτος 2) πολλαχ. || Ἄσμ.

Φράζε, Λαοῦαινας ὑγίε, τ' ἀπύλωτό σου στόμα

νὰ μὴ σὲ κάμω καὶ 'νεβῆς ἀπάνω εἰς τὸ δῶμα

Κῶς. Διὰ τὴν σημ. πβ. καὶ Ἐγκώμιον Ἀγαθονίκου ἐν Anal. Boll. 5,401 «τὰ τῶν βλασφημῶν ἀπύλωτα στόματα».

2) Εὐφραδής, εὐγλωττος, ἐπὶ στόματος Πελοπν. (Αἴγ.) Ρόδ. κ.ά.

ἀπυρέα ἢ, Δ.Κρήτ. ἀπυρὲ Δ.Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀπύρι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -έα, δι' ἣν ἰδ. -εά.

Ὁσμή θείου.

ἀπυρένιος ἐπίθ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀπύρι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ένιος. Ἡ λ. καὶ παρὰ Βλάχ.

Θειώδης.

ἀπύρετος ἐπίθ. λόγ. κοιν.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἀπύρετος.

Ὁ μὴ ἔχων πυρετόν, ἐπὶ ἀσθενοῦς λόγ. κοιν.: Εἶναι ἀπύρετος ὁ ἄρρωστος μας. Πέρασε ὅλη τὴ νύχτα ἀπύρετος. Συνών. ἀθέρμαστος.

ἀπυριάζω Κρήτ. (Ἐμπαρ. κ.ά.) ἄπυριάζω Κρήτ. (Μονοφάτσ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀπύρι.

Ἐπιπάσσω τὸ κλῆμα ἀμπέλου διὰ θείου Κρήτ.: Ἀπύριασα τ' ἀδέλι. Τ' ἀδέλι εἶναι ἀπυριασμένο. Συνών. θειάφίζω.

ἀπύριασμα τό, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀπυριάζω.

Τὸ νὰ ἐπιπάσῃ τις θεῖον εἰς τὸ κλῆμα ἀμπέλου: Δὲν ἔγινε καλὰ τὸ ἀπύριασμα τ' ἀδελιοῦ ὀφέτος. Συνών. θειάφισμα.

ἀπυριαστήρα ἢ, Κρήτ. (Μεραμβ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀπυριάζω καὶ τῆς καταλ. -τήρα.

Ὁργανον ἐκ λευκοσιδήρου ἐν σχήματι κολούρου κώνου διάτρητον κατὰ τὴν βάσιν καὶ χρησιμεῖον διὰ τὸ θειάφισμα ἀμπέλων καὶ λαχανοκήπων. Συνών. ἀπυριάστρα 1, ἀπυριέρα, ἀπυροθήκη, θειαφιστήρι.

ἀπύριastos ἐπίθ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀπυριαστός < ἀπυριάζω προσλαβόντος στερητ. σημασίαν δι' ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου. Ἰδ. ἀστερητ. 2 α.

Ὁ μὴ ραντισθεὶς διὰ θείου. Συνών. ἀθειάφιστος, ἀθειάφωτος.

ἀπυριάστρα ἢ, Κρήτ. (Μεραμβ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀπυριάζω.

1) Ἀπυριαστήρα, ὁ ἰδ. 2) Γυνὴ ἐπιπάσσουσα θεῖον εἰς τὰς ἀμπέλους καὶ τοὺς λαχανοκήπους.

ἀπυριέρα ἢ, Κρήτ. (Μονοφάτσ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀπύρι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ιέρα.

Ἀπυριαστήρα, ὁ ἰδ.

ἀπύριν τό, Χίος ἀπύρι Ἀμοργ. Κάρπ. Κρήτ. Κύθηρ. Νίσυρ. κ.ά. — Λεξ. Μπριγκ. Βλαστ. Δημητρ. ἀπύρ' Θράκ. (Αἴν. κ.ά.)

Ἐκ παλαιοῦ ἀμαρτ. οὐσ. ἀπύριον, ὁ ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀπυρον τῆς φρ. ἀπυρον θεῖον καθὼς ἐκ τοῦ ἐπιθ. συκωτόν τῆς φρ. συκωτόν ἢ παρ τὸ συκώτιον κττ. Περὶ τῆς λ. πβ. Κορ. Ἀτ. 4,169 κέξ. καὶ ΜΣτεφανίδ. ἐν Λαογρ. 10 (1929/32) 208. Ἡ λ. καὶ ἐν Ἐρωτοκρ. Δ 744 (ἐκδ. ΣΞανθοῦδ.) «ὅπου 'χε δεῖ λινόξυλα ἐκεῖ 'βανε τ' ἀπύρι».

1) Τὸ χυμικὸν στοιχεῖον θεῖον Ἀμοργ. Θράκ. (Αἴν. κ.ά.) Κάρπ. Κρήτ. Κύθηρ. Νίσυρ. κ.ά. — Λεξ. Μπριγκ. Βλαστ. Δημητρ.: Παροιμ. φρ. Τ' ἀπύρι μὲ τὴ φωθὰ δὲ γάνουνε μαζί (οὐδεμία συνεννόησις μεταξὺ εὐεξάπτων) Κρήτ. || Ἄσμ.

Καίγομαι κι ἄθος γίνομαι ὡς καίγεται τ' ἀπύρι,

γιὰ σένα, φῶς μου, χάνομαι ὅχι γι' ἀλλῆς χατίρι αὐτόθ.

Σ τὴ μηχανὴ ποῦ βγάνουνε τὰ σπέρτα καὶ τ' ἀπύρι, ἐκεῖα νὰ μὲ περάσουνε, δὲ σοῦ χαλῶ χατίρι αὐτόθ.

Βάλε φωτιά 'ς τοῖς λεμονεῖς κι ἀπύρι 'ς τὴν αὐλή σου

ἐτόρα π' ἀνεστήθηκεν ὁ ἀκριβὸς γονεὶς σου

Κάρπ.

Φωτιά νὰ μπῇ 'ς τὸ μάλαμα κι ἀπύρι 'ς τὸ λοάρι

Νίσυρ. Ἡ σημ. καὶ ἐν Ἐρωτοκρ. ἐνθ' ἀν. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Κρήτ. Συνών. θειάφι. 2) Κηρίον φέρον θεῖον πρὸς παραγωγὴν φλογὸς Κύθηρ. Συνών. ἀπυροφίτιλο, θειαφοκέρι. 3) Ἡ ἀσβεστος ἢ μὴ ἐσβεσμένη ἐν ὕδατι Χίος. Πβ. ἄπυρος 2.

ἀπυροβόλητος ἐπίθ. λόγ. σύννηθ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *πυροβολητός < πυροβολῶ.

1) Ὁ μὴ πυροβοληθεὶς λόγ. σύννηθ.: Τὸ πυροβολικὸ δὲν ἄφησε μέρος ἀπυροβόλητο. 2) Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ πυροβοληθῇ λόγ. σύννηθ.: Ἐκεῖ ἦταν σὲ ἀσφάλεια, δὲ μπορούσε νὰ πάθῃ τίποτε καὶ χίλιες ὀβίδες ἂν ἔπεφταν γύρω του, ἦταν καθὼς ἔλεγαν στρατιωτικὰ μέρος ἀπυροβόλητο ἸΜουρέλλ. Πολεμ. 63.

ἀπυροθήκη ἢ, Κρήτ. (Βιάνν.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀπύρι καὶ θήκη.

Ἀπυριαστήρα, ὁ ἰδ.

